

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS RETSBOG

Den 16. februar 2018 kl. 09:30 holdt Østre Landsret offentligt retsmøde i retsbygningen, Bredgade 42, København.

Som dommere fungerede landsdommerne Ole Dybdahl, Tine Vuust og Morten Christensen, førstnævnte som rettens formand.

Der foretoges fortsat hovedforhandling.

24. afd. nr. B-3448-14:

1) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond
som mandatar for _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

6) _____

7) _____

8) _____

9) _____

10) _____

11) _____

12) _____

13) _____

14) _____

15) _____

16) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond
som mandatar for _____

- 17) _____
- 18) _____
- 19) _____
- 20) _____
- 21) _____
- 22) _____
- 23) _____

(advokat Christian F. Jensen, besk., for sagsøgerne 2 til 15 og 17 til 23,
og advokat Christian Harlang for så vidt angår sagsøgerne 1 og 16 samt
den del af sagen, hvori der ikke er dækning under den meddelte fri proces)

mod

Forsvarsministeriet

(advokat Peter Biering)

For sagsøgerne mødte advokat Christian Harlang og advokat Christian F. Jensen.

For sagsøgte mødte advokat Peter Biering. Med advokaten mødte tillige advokatfuldmægtigene Emil Wetendorff Nørgaard og Malthe Gade Jeppesen.

Som tolk for sagsøgerne var mødt Allan El-Zayat. Der var ikke mødt nogen sagsøgere.

Som vidne mødte Masoud Vahedi.

Der fremlagdes Værnsfælles Kommandos brev af 13. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet Masoud Vahedis tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Masoud Vahedi forklarede blandt andet, at han var ansat på kontrakt i 22 måneder som konstabel i forsvaret, heraf 14 måneder i Irak. Han forlod militæret, fordi han ønskede at lave noget andet. I dag arbejder han med stand up og comedy. Han var udsendt med tre forskellige hold til Irak, første gang med hold 4 fra august 2004 og derefter hold 5 og 6 indtil februar 2006. På hold 4 var han geværskytte og sygehjælper. Han var indplaceret i panserinfanteriet. Han husker ikke den nøjagtige grund til hold 4's tilstedeværelse i Irak. De skulle hjælpe med at opretholde ro og orden i landet. Der var forskel på de tre udsendelser, og han kan godt huske forskel på dem. Han var på hold 4 en del af de soldater, som

udførte opgaver sammen med det irakiske politi, f.eks. i forbindelse med patruljer i området. Han havde ikke til opgave at uddanne det irakiske politi. TSU var en specialenhed. Han husker ikke, om han arbejdede sammen med TSU, eller om de var til stede ved CYAN 1 under Operation Green Desert. Han husker heller ikke, om han arbejdede sammen med irakiske styrker i brune uniformer, eller om sådanne styrker var til stede ved CYAN 1 under Operation Green Desert.

De danske soldater måtte godt fysisk tilbageholde personer, men ikke officielt anholde dem. Det skulle være en brite eller iraker, der foretog anholdelsen, så de danske styrker ikke fik ansvaret for den pågældende fange. Der havde tidligere været problemer med videregivelse af tilfangetagne, f.eks. i Camp Eden. Problemet var, at man ikke kunne sikre sig, hvad der skete med fangerne. Spørgsmålet om tilbageholdelse af fanger i Irak var noget, de talte om i deres gruppe, f.eks. i tilfælde hvor de så nogle irakere gøre noget mistænkeligt. Der ville de være nødt til at konferere med deres overordnede om, hvad de skulle gøre, for de måtte ikke tage sådanne personer til fange.

I dagligdagen i Irak kunne man godt se, at uddannelsesniveaue var lavt, og politiet var ikke særlig godt uddannet. Han er selv fra Iran og kunne se, at mange af politifolkene godt kunne være medlem af en irakisk shiamilit. Han så mange billeder i det offentlige rum af militsens ledere. Basraområdet var domineret af shiamuslimer. Normalt så han ikke, hvordan de irakiske styrker behandlede deres fanger. Rygtet var – og det var vist alment kendt – at de ikke behandlede fangerne særlig godt. Det var TSU, det almindelige politi og hæren, som var kendt for at behandle fanger dårligt, herunder f.eks. ved at udøve fysisk vold mod fangerne. Koalitionstyrkerne var jo også til stede i landet, fordi tingene ikke fungerede godt. Han har aldrig haft en samtale med nogen dernede om, hvordan militserne behandlede deres fanger, men det var et overflødigt spørgsmål, for tingenes tilstand stod klart for enhver. Han stolede ikke på det irakiske politi og ville selv frygte for sit liv, hvis han havde været anholdt i deres varetægt. Man kunne se døde personer ved checkpoints. Den første vejsidebombe mod danskerne var blevet placeret på et fladt område, hvor det irakiske politi ikke kunne være ubekendt med, hvad der foregik. Så de vidste, at dele af det irakiske politi medvirkede til den slags. Han taler ikke arabisk, men farsi. Han har via tolk talt med lokale i Basraområdet, blandt andet lokale stammeledere, om dødspatruljer. Han talte også med en stammeleder, der talte farsi. Den pågældende stammeleder boede 30 kilometer nord for Basra på den vestlige side af highway 6. Stammelederen fortalte, at han sagtens kunne tale med andre stammeledere, men hvis der opstod konflikter, ville de være

væbnede. De havde alle våben i deres hjem for at beskytte sig selv og deres familier. Stammelederen fortalte også, at de ikke stolede på politiet. Vidnet vil tro, at lokale havde våben for blandt andet at kunne beskytte sig mod angreb fra andre stammer. Der blev ikke talt om, at de var bange for at blive udsat for tortur. Det var en selvfølge, at tortur forekom. Det var almen viden i 2004, også blandt danskerne. Han oplevede ikke mange sunnimuslimere i området. Efter hold 4 begyndte han at mærke konflikten mellem sunnier og shiaer. Sunnierne blev forfulgt af politiet og lokalbefolkningen.

Der opstod under afhøringen tvist om, hvilke spørgsmål der kunne stilles til vidnet i lyset af vidnets tavshedspligt og den delvise ophævelse heraf ved brevet af 13. februar 2018.

Parterne havde lejlighed til at udtale sig herom, hvorefter rettens medlemmer trak sig tilbage.

Retsformanden tilkendegav efter votering over for advokat Christian F. Jensen, at Masoud Vahedi er sagsøgernes vidne, og at det er sagsøgernes advokater, der ved, hvilke spørgsmål man ønsker at stille til vidnet. Dette har advokaterne tilsyneladende ikke klart meddelt modparten. For så vidt angår tilbageholdte kan advokat Christian F. Jensen derfor i overensstemmelse med den delvise ophævelse af tavshedspligten stille spørgsmål for perioden august 2004 – februar 2005. Der kan endvidere stilles spørgsmål om Operation Green Desert, men ikke senere operationer. Hvis vidnets tavshedspligt ønskes ophævet i videre omfang, henvises sagsøgernes advokater til at rette henvendelse til Værnsfælles Forsvarskommando og om nødvendigt følge den fremgangsmåde, som er fastlagt i retsplejelovens § 169. Retsformanden bemærkede endvidere, at det er kritisabelt, at sagsøgernes advokater ikke på forsvarlig måde har håndteret dette forud for retsmødet.

Afhøringen blev genoptaget.

Han har ikke under andre operationer iagttaget, at irakisk politi mishandlede eller negligerede tilfangetagne. Han har besøgt mange politistationer uden at se indsatte i cellerne, hvilket han fandt påfaldende. De celler, han så, var fugtige rum med en spand stående i rummet, som formentlig gjorde det ud for toilet, og de manglede lys og udluftning. De danske soldater opholdt sig ofte på politistationerne, når de holdt pause. Han havde set celler mere end ti gange forud for Operation Green Desert. Det var almindelige irakiske politistationer, ikke faciliteter tilhørende TSU. De danske soldater var ikke på besigtigelse, men var der

for f.eks. at hente vand eller benytte et toilet. Han besøgte på patruljer m.v. således politistationer nord og syd for Basra, ikke i Az Zubair. Han har en enkelt gang eller to været inde i Basra by, men husker ikke, om han i den forbindelse var inde på politistationer.

Han husker briefingens forud for Operation Green Desert. Den foregik om natten i deres kantine. Deres delingsfører skulle forklare om målet og nævnte, at det højst sandsynligt var Al-Qaeda, nærmere bestemt al-Zarqawi. Han syntes, det lød fjollet, og det så ud som om, delingsføreren også syntes dette. Det var den første operation, han deltog i. Han husker ikke, om han under briefing fik at vide, at de ikke skulle tage fanger. Han kendte ikke befalingsgrundlaget. Han havde forstået, at de skulle danne ydre ring under operationen og sikre operationen udadtil, mens irakerne udgjorde indre ring og skulle sikre området indad.

Under operationen var han placeret ved højre hjørne af den markerede bebyggelse, som ses på luftfotografiet af CYAN 1 i tillægsekstraktens bind 1, side 337. John Dalbys command post befandt sig ved hjørnet af bebyggelsen over for moskeen ved den brede vej nær det store kryds. Han er ikke bekendt med, at der var en forward command post, eller hvor en sådan lå. Operationen varede omkring to timer. Han var til fods. Da han var med til at danne ydre ring, kiggede han navnlig i retning ud af ringen og ned ad en gyde til venstre for ham. Han kan ikke helt udelukke, at han rent faktisk stod tættere på moskeen og kiggede ned ad den gyde, som på luftfotografiet ses over for moskeen. Med moskeens placering vil han dog være mest tilbøjelig til at mene, at han stod ved det fjerne hjørne, som han først forklarede. Der havde været dansk militærpoliti (MP'ere) til stede, som til at begynde med gik ind i husene samtidig med de irakiske styrker. Han kunne ikke se, hvem der brød dørene op. Han så de danske MP'ere gå ned i gyden. Han tror, at de også gik først ind i husene, men kan ikke svare på, om han rent faktisk så det. Han så omkring fem MP'ere. Han så i hvert fald mindst to MP'ere gå ned i gyden. Han vil tro, at alle MP'erne gik derned. Han vil mene, at MP'erne var med til at "clear" bygningerne. De handlede derfor ikke fuldt ud inden for befalingsgrundlaget, hvis befalingsgrundlaget tog sig ud, som det fremgår af tillægsekstraktens bind 1, side 385 ("Phase two", pkt. 2).

På et tidspunkt lød der et skud uden smæld, så det var ikke henover hans hoved. Inden for 30 sekunder kom militærpolitiet løbende ud af husene. De irakiske styrker prøvede at finde ud af, hvor skuddene kom fra. Det virkede som om, at de reagerede mere på skuddene. Han hørte flere skud, men det blev ikke på noget tidspunkt rigtig farligt. Efter skudepisoden kom de danske MP'ere først ud. Han så nede i gyden nogle fanger komme gående en ad

gangen. Fangerne kom ud alene. Han gik ud fra, at det var irakernes fanger. Fangerne blev ikke fulgt af soldater, de blev nærmest bare ”dasket videre”. Han lagde ikke mærke til, hvilke personer der i øvrigt forlod bygningerne, efter at fangerne var kommet ud af husene. Fangerne blev ført ud af husene efter skudepisoden. De fik næsten alle et lille spark bagi med indersiden af støvlen og et dask på bagehovedet af de irakiske styrker på vej hen mod vejen, hvor han selv stod. Han så tre-fire fanger. De fik en hætte over hovedet og blev sat op på ladet af en pickup. En af de tilfangetagne blev tildelt en ”skalle”, efter at han havde fået hætte over hovedet. Derefter kunne man se, at der kom blod på hættens. Det foregik i en afstand af omkring 50 meter fra ham. Der var andre soldater, som så episoden. Da han så skallen, var der højere rangerende, danske soldater til stede. Han husker ikke hvem. Forvist organisationsdiagram forklarede han, at Peter Rasmussen godt kunne have været til stede. Episoden var noget, de efterfølgende talte om i lejren i delingen, som bestod af 30 soldater. Derudover har han talt med andre danske soldater om det. Nogle havde set det, mens andre ikke havde. Der var andre danske soldater, som stod tættere på, da den tilfangetagne fik skallen. Nogle af dem stod omkring to meter fra pickuppen. Der var ikke nogen bestemt afstand mellem de irakiske og danske styrker, da det skete. Pickuppen holdt næsten over for moskeen. Han meldte ikke hændelsen til nogen, for der var så mange, der så, hvad der skete. Han ved ikke, om der var andre, som meldte episoden. Han så ikke nogen gribe ind i anledning af hændelsen. Han talte efterfølgende med Bjørn Lindevang Lassen om episoden. Han kan ikke huske, hvad de nærmere talte om. Han talte også med Fabio Mezzasalma, men ikke om denne episode. Han er ikke i tvivl om meldepligtens indhold. Daskene og sparkene var noget, der blev brugt for at genne fangerne på vej. Skallen var måske en måde i situationen at signalere overmagt på og få den tilfangetagne person til at ”falde ned”, men han fandt det irakiske politis adfærd helt unødvendig og alt for vidtgående. Han ville have fundet det fjollet at melde om det passerede, når så mange danske soldater overværede det. Hans nærmeste befalingsmand var bekendt med det, for de havde efterfølgende talt om det. Hans gruppefører var Thomas Hviid. Han kan ikke huske, om Thomas Hviid deltog i operationen. I modsat fald var Kjær fungerende gruppefører, som han også talte med. Det var ikke alle soldaterne fra gruppen, som var til stede, idet nogle af dem havde været på ”leave”. Han talte også om det passerede med delingsføreren, Peter Rasmussen, i forbindelse med debriefingen.

Episoden med skallen omtalte han i et interview til Politiken, jf. ekstraktens bilag VI, side 767 f. Han havde tænkt, at det passerede var noget, som skulle drøftes med de irakiske styrker efter operationen. Det var ikke en diskussion, man med mening ville kunne tage

med de irakiske styrker under operationen under hensyn til den opgavefordeling, der var. Målet med operationen var ikke at lære irakerne om menneskerettigheder m.v. De skulle lære at gennemføre en operation korrekt, og der måtte så efterfølgende være en dialog mellem de militære ledelser. Hvis han havde set irakiske styrker vedvarende slå en tilfangetagen, ville han måske have grebet ind. De dask og spark m.v., som blev givet, var måske irakernes måde at få overtaget over de tilfangetagne, hvilket dog langt overskred det, man som dansk soldat ville gøre. Han så ikke oberst John Dalby i området, men han vil helt bestemt mene, at John Dalby som de andre soldater gik rundt i området, da det var sikret. Han så ingen videokameraer på stedet. Han ved ikke, om der blev anvendt videokameraer ved CYAN 4. Der var danske køretøjer til stede under operationen. Lige bag ham holdt der en dansk M113. Han har aldrig overværet grovere vold mod fanger end det, han så under Operation Green Desert. De irakiske styrker virkede meget uprofessionelle. De kunne end ikke finde ud af at holde deres geværer korrekt.

Han ville frygte for sit liv, hvis han var blevet taget til fange af de irakiske styrker. Han tænkte ikke over, hvad der ville ske med de tilfangetagne. Han gik ud fra, at de havde fået fat i de rigtige personer, og at de ville komme i fængsel i lang tid. Han overvejede ikke, om de ville blive udsat for tortur. Efter operationen blev han kørt tilbage til den danske lejr på Shaiba Log Base. Han ved ikke, hvor fangerne blev ført hen. Han var ikke med til at transportere fanger og så ikke efterfølgende fanger komme til basen. Han vil tro, at eventuelle fanger ville blive ført til Shaiba Air Base, ikke den danske del af lejren. Basen dækkede et enormt område.

John Dalby havde på et tidspunkt efter Operation Green Desert offentligt udtalt, at de danske soldater ikke havde set overgreb under udsendelsen i Irak, og at de ikke vidste noget om tortur, hvilket han selv opfattede helt fjollet, for det var åbenbart, at det forekom. Det var jo baggrunden for, at de ikke måtte anholde irakiske personer, for de kunne ikke sikre deres videre skæbne, hvis de overdrog dem til f.eks. irakiske styrker. Det havde han fået at vide af en dansk militærjurist inden udsendelsen. Han havde derfor skrevet en besked til TV2 News om John Dalbys udtalelse, hvorefter han blev kontaktet af Politiken. De første to afsnit i Politikens artikel, jf. ekstraktens bind VI, side 767, står for journalistens egen regning. Når han dengang i 2012 fortalte journalisten, at de danske MP'ere gik først ind i husene, kan det være, at han da bedre kunne huske hændelsesforløbet. Han ved ikke, hvem der foretog anholdelserne, for han var ikke med inde i husene. Han kan huske, at han også udtalte sig i bogen "Et land i krig", jf. tillægsekstrakt 1, side 541 ff. Eftersom koalitions-

styrkerne i juni 2004 havde overdraget suveræniteten til det irakiske styre, var Operation Green Desert en irakisk operation. Det betød dog ikke, at en dansk soldat ikke kunne gå ind i et hus og tage fat i en person for derefter at overgive vedkommende til en irakisk soldat, der så stod for selve anholdelsen. Han ved dog ikke, om det var sådan, det foregik under Operation Green Desert, for han var som sagt ikke med inde i husene. Det er desuagtet hans opfattelse, at de danske MP'erne gik ind for at fange personerne.

Retten midlertidigt hævet kl. 11.55.

Retten sat på ny kl. 13.05.

Sagsøger 14 var mødt. Sagsøgernes tolk Allan El-Zayat var ikke mødt.

Advokat Christian Harlang bemærkede, at der under advokat Peter Bierings afhøring blev henvist til Frago Amendment 1, jf. sagsøgtes tillægsekstrakts bind 1, side 49 ff., som det seneste og gældende befalingsgrundlag i relation til Operation Green Desert.

Advokat Peter Biering bekræftede, at dette er det endelige befalingsgrundlag.

Som vidne mødte Jan Tangsted Agger.

Der fremlagdes brev af 13. februar 2018 fra Værnsfælles Forsvarskommando om ophævelse af vidnet Jan Tangsted Aggers tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Jan Tangsted Agger forklarede blandt andet, at han i dag er oversergent og for øjeblikket er delingsfører for værnepligtige i Holstebro. Han var udsendt for det danske forsvar i Irak på to fortløbende hold (en dobbeltmission) som menig konstabel fra midten af februar 2004 til februar 2005. Han var organisatorisk placeret under den daværende chef for Spejdereskadronen kaptajn Anders Berg Olesen, var formentlig i 1. deling og kender Niels Henrik Kirkegaard. Opgaven for hold 4 var at skabe ro i et ustabil land. Efter magtoverdragelsen skulle de lægge vægten på at få irakerne til at fungere bedst muligt som politistyrke, soldater og mennesker i en ny verden. Hold 4 havde ikke nogen speciel opgave i forhold til tilfangetagelser.

Han har været på mange missioner, som han blander lidt sammen, men som han husker det, var reglen den, at de på hold 4 skulle overgive eventuelt tilbageholdte personer til englænderne og ikke til irakerne. Englænderne havde opgaven med at træne det irakiske politi. Hans bud er, at englænderne gjorde det samme, som han selv har været med til på senere missioner, nemlig fungerede som mentorer for det irakiske politi, herunder i relation til håndteringen af fanger. Det irakiske politi kom fra et krigshærget land, så der var anledning til at undervise dem om alt vedrørende fanger, herunder også om at behandle mennesker ordentligt. Et eksempel kunne være, at der i en irakisk politistation kunne være meget små celler med mange indsatte, f.eks. 16 fanger i celler på omkring 8 m². De fængsler, han så, lå nord for Basra og ikke inde i Basra by. Irakisk politi var generelt mere hårdhændede sammenlignet med dansk politi. Således var det normalt for irakerne at transportere en fange på ladet af en åben bil med bagbundne hænder og hætte over hovedet, hvilket ligger meget fjernt fra det danske politis normer. Han har ikke set det irakiske politi slå fanger, men han havde en formodning om, at det kunne forekomme.

Advokat Peter Biering protesterede mod yderligere afhøring af vidnet om dette tema.

Advokat Christian F. Jensen oplyste, at advokat Peter Biering i relation til ophævelse af tavshedspligten på advokatens forespørgsel den 7. februar 2018 havde bekræftet, at tavshedspligten ville blive ophævet også for så vidt angår forsvarets viden om irakernes behandling af tilbageholdte.

Advokat Peter Biering oplyste, at protesten vedrører spørgsmålet om vidnets eventuelle viden om fangehåndtering i tiden efter Operation Green Desert.

Advokat Christian F. Jensen genoptog herefter sin afhøring af vidnet.

Hans opfattelse af det irakiske politi byggede på de erfaringer, han gjorde sig. Operation Green Desert var ikke hans første operation, men han er ikke sikker på, at han på daværende tidspunkt havde gjort sig så mange erfaringer fra andre operationer, at han havde dannet sig formodninger om irakisk politi, og han havde ikke tidligere været med til en operation i så tæt et samarbejde med irakerne, som tilfældet var her. Han husker ikke briefing forud for operationen, eller hvornår den foregik, men operationen blev helt sikkert afviklet efter deres faste procedure. Han husker det som en hasteoperation, der byggede på nogle efter-

retninger, men han kan forveksle den med andre operationer. Han kender ikke til de efterretninger, der lå til grund for operationen. Han ved fra mailkorrespondancen vedrørende en tidligere afhøring af ham, at han deltog i operationen ved CYAN 4, men det er ikke noget, han erindrer i dag.

Umiddelbart efter at retsformanden havde henvendt sig til vidnet omkring afhøringen, bemærkede et af rettens medlemmer kl. 13.27, at Inge Genefke, der var til stede i retssalen, omtalte retsformanden som et fjols over for sin ledsager.

Retten hævet midlertidigt.

Da retten blev sat på ny, refererede retsformanden til udtalelsen og bemærkede, at det er en uantagelig adfærd, og pålagde Inge Genefke straks at forlade retten og ikke indfinde sig på ny i retssalen under den resterende del af dagens retsmøde.

Retten blev hævet midlertidigt, mens Inge Genefke forlod retslokalet.

Herefter blev afhøringen af vidnet genoptaget.

Jan Tangsted Agger forklarede endvidere, at han var observatør under Operation Green Desert, og hans rolle var at holde styr på sin gruppe i forhold til den sikringsopgave, som gruppen var pålagt. Observatørrollen var i det militære hierarki en funktion som næstkommanderende, således at hvis delingsføreren eller gruppeføreren ikke var til stede, skulle han overtage kommandoen. Gruppens opgave under Operation Green Desert var at danne ydre ring og sørge for, at udenforstående ikke ukontrolleret gik ind i området. Dem, der henvendte sig for at komme ind i området, blev standset, visiteret og eventuelt bedt om at vise id-kort. Hvis de havde et køretøj, blev også dette gennemført, så man sikrede sig, at de ikke bragte bomber og våben ind i området. Herefter fik de pågældende lov til at passere. Han kan ikke huske, om de nægtede nogen passage, men det kan godt være sket. Typisk var der en tolk til stede, som gruppen kunne kalde på. Det ville dengang typisk have været en britisk opgave at vejlede det lokale politi eller militær i forhold til at håndtere tilfangede personer, men i kraft af selve tilstedeværelsen havde også de danske styrker en opgave med monitorering, men han husker ikke, om det var en del af formålet med den danske deltagelse i operationen. Han mener ikke, at der i forbindelse med Operation Green Desert opstod episoder, der gav anledning til at skride ind. Det er hans opfattelse, at iraker-

nes ageren var tilpasset situationen. De talte ikke efterfølgende internt i spejdereskadronen om episoder med særlig hårdhændet behandling af fanger. Havde der været sådanne episoder, ville de have talt herom. Irakerne var dog mere hårdhændede over for fanger end danskere, således som det også fremgår af Forsvarets Auditørkorps rapport vedrørende afhøringen af ham den 22. november 2012. Han mente hermed navnlig den fysiske håndtering af fanger. Det var irakernes norm dengang, men den har forhåbentlig flyttet sig. Den hårdhændede behandling viste sig f.eks. i transportsituationer, men også ved anden flytning af fanger. Hvor man i Danmark verbalt ville anmode folk om at flytte sig, tog irakerne typisk armgreb på folk og skubbede til dem. Med hans efterfølgende erfaring formoder han, at den hårdhændede behandling også ville kunne omfatte slag og spark. Han tænkte ikke over eller frygtede, hvad der ville ske med de tilfangetagne, efter at de var kommet i de irakiske styrkers varetægt.

Der lå helt sikkert en trusselsvurdering som grundlag for Operation Green Desert, for det udarbejder man for alle militære operationer, men han erindrer ikke den konkrete trusselsvurdering. Der var tale om en fredsommelig aktion i et krigslignende miljø forstået på den måde, at der ikke dengang var vold rettet mod danskerne, men der var mange stammefejder i området, hvor folk slog hinanden ihjel. Operationer af denne type forløber efter et bestemt koncept med etablering af en ydre og en indre ring til sikring af henholdsvis den ydre og den indre sikkerhed, hvorefter området afsøges. Sådan husker han også forløbet af Operation Green Desert.

Han erindrer ikke nærmere om det konkrete mål for operationen, eller hvor ved CYAN 4 han var placeret. Han husker heller ikke, hvem der gik ind i husene, hvem der tilbageholdt de tilfangetagne eller præcist hvilke irakiske styrker, man samarbejdede med. Han er dog næsten sikker på, at danskerne ikke havde bemyndigelse og beføjelse til at tilbageholde personer. Spejdereskadronen havde ikke andre opgaver end at opretholde den ydre ring, herunder etablere checkpoints. Han erindrer ikke i dag, at han så oberst John Dalby under operationen, men han kan læse i afhøringsrapporten, at han har forklaret herom tidligere. John Dalby havde for vane at kalde folkene sammen efter en operation, men han har ingen konkret erindring herom.

Han havde ikke dengang kendskab til et evalueringsskema til bedømmelse af de irakiske styrkers indsats. Evalueringsskemaet fremlagt i denne sag, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 395, er formentlig udarbejdet af briterne. Han har senere været med til at udvikle et

lignende skema til danskernes brug i Afghanistan. Når der i skemaet står noget om overholdelse af menneskerettighederne, er det formentlig, fordi man som dansker ikke ville acceptere, at menneskerettighederne ikke bliver overholdt. De sidste tre kolonner i evalueringsskemaet vil man også kunne finde i skemaer vedrørende andre missioner, mens kolonnen om ”respect of human rights” ikke er sædvanlig.

Han tror ikke, at der blev optaget med kamera ved CYAN 4. Der var kameraer i missionen, som nogle soldater var blevet uddannet i at håndtere i Danmark og havde taget med til Irak. Man kaldte det uddannede personel ”combat camera teams”, og der var sådanne teams med hold 4 i Irak. Der var mere end ét kamera, men han ved ikke hvor mange. Hans bud er, at panserinfanteriet også medbragte combat camera teams, men han har ingen viden herom.

Vidnet aftrådte.

Sagsøger 14 forlod retsmødet kl. 14.15.

Som vidne mødte Lars Mikkelsen.

Der fremlagdes brev af 13. februar 2018 fra Værnsfælles Forsvarskommando om ophævelse af vidnet Lars Mikkelsens tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Lars Mikkelsen forklarede blandt andet, at han i dag er ansat som efterretningsofficer i efterretningsafdelingen i Værnsfælles Forsvarskommando. Han har været ansat i forsvaret siden oktober 1986 og har været udsendt på missioner i udlandet et par gange, dog ikke i Irak. Han har været på besøg i Irak, men husker ikke nærmere hvornår. I 2012 var han souschef i ledelsessekretariatet i Hærens Operative Kommando.

Han fik i december 2011 – på baggrund af en anmodning af 11. december 2011 om aktindsigt fra journalist Charlotte Aagaard – til opgave at undersøge, om forsvaret var i besiddelse af en videooptagelse fra Operation Green Desert. Han rettede henvendelse til International Operationsafdeling og militærpolitiet for at høre, om de i deres arkiver havde en sådan videooptagelse. Helt konkret fik han en medarbejder til at skrive til major Harder i International Operationsafdeling, som forinden også havde modtaget aktindsigtsbegæringen fra

Hans Mølleskov. Major Harder havde derfor allerede forespurgt militærpolitiet om filmen og igangsat en undersøgelse. Han ved ikke, hvem Harder – ud over militærpolitiet – inddrog i besvarelsen af hans forespørgsel. Han sendte sit svar den 14. december 2011 til Hans Mølleskov i den daværende Forsvarskommando. Herefter hørte han ikke mere til filmoptagelsen, før det kom frem i offentligheden i oktober 2012, at der var en videooptagelse fra operationen.

Han fik efter offentliggørelsen af videofilmen til opgave at ”lede i skuffer og skabe og på drev m.v.” efter videoen. Man havde ingen grund til at skjule en videooptagelse af denne karakter. Det, han herefter gjorde, var på ny at skrive til dem, der kunne antages at have noget liggende i arkiverne. Man talte på det tidspunkt om en Irak-kommission og var begyndt at overveje, hvordan man kunne klargøre materiale til en sådan kommission. I den forbindelse fik han svar fra International Operationsafdeling om, at man havde fundet en kasse med 11 databånd. De besluttede at få dem kørt over på en computer. De tænkte alle sammen på, om det mon var her, at videoen fra Operation Green Desert var. Det filmmateriale, der var på databåndene, var imidlertid primært spillefilm, som soldaterne kunne se i fritiden, og herudover var der f.eks. downloads fra YouTube. De gennemså alle databåndene for at se, om videooptagelsen fra Operation Green Desert fandtes der, men det gjorde den ikke. Alt materiale blev kigget igennem. Det eneste, de ikke kiggede i, var databåndenes back up-filer fra P-drev på computere fra Irak, fordi de kunne indeholde personlige filmapper. De rettede henvendelse til Datatilsynet for at spørge, om man måtte gennemse disse drev, og Datatilsynets svar, der fremkom nogle måneder senere, blev sendt til Forsvarskommandoen. Han ved ikke, om man nogensinde gennemså disse drev. Kassen med databånd havde stået på arkivet, og databåndene var fra en årrække med hold 1-9. Han ved ikke, hvilke der hidrørte fra hold 4.

Han erindrer ikke at have modtaget en henvendelse om på ny at gennemgå arkiverne for at finde filmen i anledning af processkrift af 27. januar 2012, jf. ekstraktens bind II, side 279-280.

Der var dengang ikke helt klarhed over, hvordan man skulle håndtere arkivpligten i forhold til billed- og lydoptagelser. Enhver enhed er underlagt et rapporteringsregime, men han erindrer ikke det nærmere indhold heraf. Så vidt han erindrer, var der ikke pligt til en systematisk registrering af videooptagelser, men det kom efterfølgende. Hvis videooptagelsen var blevet arkiveret, ville den have ligget i International Operationsafdeling eller mili-

tærpolitiets arkiv, og det var derfor, man ledte der. Han spurgte ikke nogen fra hold 4, heller ikke oberst John Dalby eller Anders Kærgaard. Henvendelsen om aktindsigt var jo rettet til myndigheden, og derfor undersøgte han kun i myndigheden. Hvis en soldat i 2004 havde optaget en film af et overgreb på en civilperson, vil dette skulle meldes op i systemet, og han vil antage, at filmen i så fald ville blive opbevaret. Han ved ikke, om det var normalt, at soldater optog private film på missioner, men det kunne ikke afvises, når nu journalisten spurgte. Hvis der havde været arkiveret en videooptagelse, ville den have fået tilknyttet nogle metadata, såsom tid, sted, indhold af optagelsen og nøgleord som f.eks. ”Operation Green Desert”, som man kunne søge på. Han kendte systematikken i arkivet fra sit arbejde med at løse aktindsigtsbegæring og spørgsmål fra politikere. Han havde aldrig set andet end papirdokumenter i arkivet og således ingen videooptagelser. Han erindrer ikke, hvornår man overgik til digitale arkiver.

Vidnet aftrådte.

Tidsplanen for den kommende tid drøftedes. Sagsøgernes advokater oplyste herunder, at man påtænker at afhøre Anders Staffe på onsdag kl. 14.00, men der mangler endnu en endelig tilkendegivelse fra vidnets side. Det oplystes endvidere, at programmet for den følgende uges tre afhøringsdage samt den 6. marts og 9. marts 2018 endnu ikke ligger endeligt fast. Sagsøgernes advokater påtænker at fremkomme med yderligere tilkendegivelser mandag eftermiddag.

Advokat Peter Biering fastholdt sin protest mod den sene tidsplan og oplyste, at sagsøgte, såfremt landsretten bestemmer, at sagsøger 6 som ønsket af sagsøgte på ny skal afgive forklaring, vil kunne skaffe tid hertil inden for sagsøgtes ”del” af hovedforhandlingen.

Sagen udsat til fortsat hovedforhandling den 20. februar 2018 kl. 9.30.

Retten hævet kl. 15.15.

(Sign.)

Helle Spenner
sektionsleder